

İYİ SENELER CHP

23 Temmuz 1919 Sivas Kongresi ile başlar CHP hikâyesi. 9 Eylül 1923'te Meclisi Mebusan bir aylık tartışmalar ve toplantılar sonucu Müdafî Hukuk milletvekilleri, "*Halk Fırkası Nizamnamesi*" bugünkü adıyla CHP tüzüğünü kabul ederek CHP'yi kurmuşlardır. 1919'dan 1923'e dek bir partileşme süreci yaşanmış, 9 ilke etrafında program yapılmıştır. Bu ilkeler;

"1. *Egemenlik ulusundur,*

2. *TBMM dışında kimse ulusal yazgıya egemen olamaz*

3. *Bütün yasalarda, örgütlerde, yönetimde, eğitimde ulusal egemenlik için davranılır.*

4. *Saltanatın kaldırılması kararı değiştirilemez.*

5. *Mahkemeler, yasalar düzeltilcektir.*

6. *Aşar vergisi kaldırılacaktır.*

7. *Öğretim birleştirilecektir.*

8. *Askerlik süresi kısaltılacaktır.*

9. *Mali yönetseli ekonomik bağımsızlık esastır.*" Tüzüğü de ilginçtir. Bir maddesinde;

"*Halk fırkasına her Türk ve dışarıdan gelip Türk uyruk ve harsını kabul eden her fert girebilir*" denmektedir.

Bir de şimdiki haline bakın.

1931'de CHP'nin 3. kurultayında; **cumhuriyetçilik, halkçılık, milliyetçilik, laiklik** ilkelerine **devletçilik ve devrimcilik** ilkelerini de ekleyerek CHP yol haritasını tamamlar.

1932'de halkevlerini kurar. Partisizleri burada Cumhuriyet ışığı altında eğitmeye çalışır.

1936'da 4. kongreden sonra, 18 Haziran 1936'da partiyle devlet kaynaştırılır. **İnönü** genelgesiyle İçişleri Bakanı partinin yönetim kurulu üyesi olur ve genel sekreter yapılır. Parti başkanları il valisi olur. Valileri de içişleri bakanı tayin eder.

1932'deki Moskova ve Roma gezilerinde **Stalin** ve **Mussolini**, **İnönü**'yü çok etkilemiş olsa gerek. **Recep Peker**, genel sekreter ve içişleri bakanı olarak, özel sektörün başını ezmede bir hayli başarılı çalışmalar sergilemiştir.

Yine 1937'de parti ilkeleri anayasaya taşınmış, böylece parti devlet kaynaştırılması tamamlanmıştır.

Temel çelişki; Bir yanda Gazi'nin himayesinde İş Bankası (**Celal Bayar**) ,**yeni sanayici** ve yeni burjuvazi, diğer yanda da; **İsmet Paşa** Hükümetinin himayesinde sivil ve askeri bürokrasiden oluşan iki partiye dönüşürler.

1932 Eylülünde başlayan çatışma 1945'e kadar adı konmadan sürdürülür. 1937 bu çatışmanın sonucu, Gazi'nin himayesiyle geçici olarak **Celal Bayar'ın** başbakanlığıdır.

1938'de Gazi'nin ölümüyle bürokratik devlet yine kendi refleksini göstererek **İnönü**'yü Cumhurbaşkanı seçer. Restorasyon da başlar.

Refik Saydam'la başlayan restorasyon **Şemsettin Günaltay**'la son bulur.

7 Ocak 1946 günü **C. Bayar, A. Menderes, R. Koraltan** ve **F. Köprülü DP**'yi kurduklarını açıklarlar.

1946'da "*açık oy-gizli sayım*" yöntemini dünya demokrasi tarihine kazandıran **İnönü**, seçim sayımlarını da jandarmaya yaptırmıştır. Bütün bu tedbirlere rağmen 62 milletvekiliyle parlamentoya giren DP, iktidarını da müjdeler.

CHP içinde sağ sol tartışması ve demokratikleşme talepleri yükselir. 35 milletvekili **Peker** hükümetini sonlandırmıştır.

Normal bir seçim ortamı sağlanır. Gizli oy-açık sayımla 14 Mayıs 1950'de DP 408, CHP 69 milletvekili kazanır. Ve böylece 27 yıl aynı kadroların hakimiyetinde olan CHP de devlet anlayışı da tasfiye olur.

CHP'yi tasfiye ettiren anti demokratik uygulamalar, DP'nin rehberi olur. Onlar daha katmerlisini uygular.

Muhalefet daha bağınaz yöntemlerle susturulur. Bu uygulamalar 10 yıl içinde DP'yi de çürütür ve tasfiye eder.

1957 seçimlerinde CHP toplumun demokratik taleplerini dile getirmeye başlar. Bunun sonucu olarak 173 milletvekilliğini CHP, 421 milletvekilliğin DP kazanır.

DP içten kaynar ve askeri müdahaleyle tarihe karışır.

Bir türlü yenilenmeyi başaramayan CHP yönetimi halkla buluşamaz. 1961 seçimlerinde CHP 173, AP 158, YTP 65, CMKP 54 vekillik kazanır. Senatoda AP 71, CHP 36 YTP 27, CMKP 16 sandalye kazanır.

1963 kongresinde 3 grup var. Genel merkezçiler, **Gülek-Erim** taraftarları ve 3. dünyacılar.

İnönü'nün meşhur söylevi de; "*dayanışmayı bozanlarla çalışmak zorunda değilim.*"

İnönü'ye çekil sesleri başlar. **Kasım Gülek** ve 6 arkadaşı Disiplin kuruluna verilerek ihraç edilir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu tepki olarak istifa eder. Arkasından **N. Erim** ve **Turgut Göle** partiden ihraç edilir. Çankaya yareni **F. Rıfki Atay** da istifacılar katılır.

1965'de ilk defa ortanın solu ve sosyal demokrasi tartışmaları başlar. 65 seçimlerinde AP 240, CHP 134, TİP 14, CMKP 11, YTP 19, MP 31 milletvekillikleriyle bir de **Çetin Altan** parlamentoya girer.

CHP yenileşmeyi bir türlü beceremediği için, yeni çatışmalar bir yuva olur.

Ecevit- İnönü çatışması başlar. 18. Kurultay Ecevit'i genel sekreter seçer.

1972 Kurultayında **Ecevit** genel başkan olur.

1973 seçimlerinde CHP 185, AP 149, DP 45, MSP 47, CGP 13, MHP 3, BP 1 Bağımsız 6 milletvekili parlamentoya girer.

CHP de yapılan yenilik ona canlılık getirmiş seçimlerde birinci olmuşlardır. 1977 seçimlerinde CHP yine %42 oyla 213 milletvekilliği ile birinci olur. Azınlık hükümeti kurar. Kısmi yenilenme olduğu için halk tek başına iktidar şansını yine vermemiştir CHP'ye.

12 Eylül darbesiyle **Atatürk**'ün partisini, **Atatürk**'ün askerleri kapatır. Sonrası herkesin malumu.

CHP'de parti içerisinde hoşgörü, tolerans ve uzlaşma kültürü hiç olmamıştır. Farklı ses çıkaranlar derhal